Fenomén internetových fotogalerií

Zmapování prostředí českých internetových fotogalerií v kontextu historického vývoje fotografie

Tomáš Klepal

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko – přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Opava, 2009

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE
Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Studijní obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D.
Oponent: BcA. Karel Poneš

Fenomén internetových fotogalerií

Zmapování prostředí českých internetových fotogalerií v kontextu historického vývoje fotografie

Tomáš Klepal

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko – přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Opava, 2009

Děkuji mnohokrát za vedení práce a za konzultace Mgr. Jiřímu Siostrzonkovi, Ph.D.

PROHLAŠUJI,

že jsem použil pouze citovanou literaturu a souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna zařazením do knihovny FPF SU v Opavě a Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky ITF.

V Opavě dne 31. 8. 2009
Tomáš Klepal

Obsah

Úvod ... 5
Zmapování prostředí českých internetových fotogalerií ... 7
Historie a vývoj ... 7
Přehled a členění ... 8
Otevřené fotogalerie s možností komentování, hodnocení a s žebříčky nejlépe hodnocených: ... 8
Fotogalerie profilované na určitou oblast ... 10
Fotobanky, agentury ... 10
Prostor pro zveřejnění privátních fotografií ... 10
Podrobnější charakteristika vybraných fotogalerií ... 11
Celkový popis ... 11
Průzkum mezi uživateli galerie ... 13
Forma průzkumu ... 13
Výsledky průzkumu – charakteristika autorů ... 13
Výsledky průzkumu – galerie z pohledu uživatelů ... 15
Pohled zvenku a názory odborníků ... 18
Názor zakladatelů / provozovatelů ... 18
PhotoExtract.com ... 18
Fotoaparat.com ... 19
Studenti ... 20
Srovnání s fotokluby ... 22
Shrnutí a zobecnění ... 23
Soutěže ... 23
Diskuze, hodnocení, komunikace, vytváření komunit ... 26
Co se líbí? Je možné vysledovat nějaké zajímavé trendy v hodnocení? ... 27
Společné charakteristiky ... 27
Shrnutí ... 29
Vztah k umění ... 29
Otázka etablovaného umění ... 29
Jak je to na internetových fotogaleriích? ... 31
Trendy ... 32
Srovnání se zahraničím ... 35
Závěr ... 36
Přílohy ... 37
Použité zdroje informací ... 52
Literatura ... 52
Webové stránky studovaných fotogalerií ... 52
Rozhovory ... 52
Webové stránky některých z oslovených autorů ... 53
Fotogalerie vybraných uživatelů ... 53

Úvod

Proč se zabývat internetovými fotogaleriemi? A co vlastně máme pod tímto termínem na mysli? Tato práce se zaměřuje na určitý fenomén, který je spojený s technickými změnami, které přinesl konec 20. a začátek 21. století a které zasáhly a významně ovlivnily celou oblast fotografie. Máme na mysli digitalizaci a internet. Práce se současně zaměřuje na téma, které sice není typické pro špičkovou tvůrčí fotografii, týká se především širší základny laických fotografů, ale snaží se koncentrovat na charakteristiky, které by mohly uměleckou tvůrčí fotografii ovlivňovat nebo které by pro ni mohly být zajímavé.

Fotografie jako taková prochází na začátku 21. století významnou proměnou v souvislosti s technickým rozvojem digitálního záznamu. Tzv. digitální fotoaparáty dosáhly svého masového rozšíření a staly se běžně dostupné i pro laickou veřejnost a také na své špičkové technické úrovni se kvalitativně přiblížily parametrům analogových fotoaparátů a v některých charakteristikách je překonávají. Snímky v digitální podobě samozřejmě navíc přinášejí nové možnosti snadných počítačových úprav. Rychlým rozvojem prošla také tisková zařízení, nové možnosti přinesla například snazší dostupnost tisku velkoformátových fotografií, což také ovlivnilo různé trendy v moderní tvůrčí fotografii. Ale zejména pro zájmovou fotografii znamenala digitalizace velkou změnu v přístupu k fotografování i k prezentaci svých děl. Zájmová fotografie se ve všech dobách rozvíjela současně vedle fotografie tvůrčí a vždy docházelo k prolínání těchto směrů. To je také hlavní důvod, proč se tato práce zaměřila na fenomén internetových fotogalerií. Kromě toho je možné, že další technický pokrok umožní i mnohem kvalitnější prezentaci fotografií prostřednictvím nových elektronických médií, než umožňují současné monitory a LCD displeje počítačů. Možná, že nakonec i klasické galerie dojdou z určité části k proměně a že bude možné na vyšší úrovni prohlížet exponáty elektronicky. A možná bude mnohem více děl už primárně tvořeno pro elektronickou formu prezentace. Potom bude také více obvyklé využívat internet k diskusi o vystavených pracích. **Samozřejmě, s určitou nadsázkou řečeno, laické internetové fotogalerie mohou v některých aspektech předcházet jevy, které se mohou projevit i v klasických galeriích odborných.**

Využití fotografie jako výtvarného nebo dokumentačního média se pohybuje v obrovské škále různých podob. Tato studie si klade za cíl zaměřit se na oblast, kde se potkává zjednodušeně řečeno „amatérský“ a „profesionální“ (nebo spíše odborný) přístup. Přesněji řečeno, snaží se postihnout fotografickou tvorbu, která vychází z prostředí čistě „amatérského“, ve kterém je fotografie v první řadě koníčkem a zábavou, ale kde tvorba autorů přerostla hranici běžné potřeby uchovávání soukromých vzpomínek. Dotýká se lidí, kteří více či méně (ale hlavně těch, kteří více) vnímají estetické vlastnosti fotografie a její bohaté sdělovací možnosti. Své fotografické tvorbě se věnují systematicky, snaží se zlepšovat a hledají proto místa a komunity, kde mohou o fotografiích diskutovat a také své fotografie nějakým způsobem publikovat. Studie je zacílena na internetové fotogalerie, ale z hlediska popsaného zaměření má blízko také k prostředí fotoklubů, které mají mnohem delší tradici z doby před nástupem internetu. Proto se v jedné ze svých částí dotkne i těchto souvislostí.

Dalším tématem, které sice překračuje rozsah této práce, ale které je nutné reflektovat, je problém velkého odcizení moderního umění běžným lidem. Moderní umění začátku 20. století (zčásti), postmoderní umění konce 20. století (značně) a současné „post-postmoderní“ umění 21. století (zcela) není srozumitelné většině lidí bez znalosti různých kontextových informací, kterých je čím dál více. Umění tak má možná větší možnosti nějakým způsobem reflektovat a reagovat na složitou situaci moderní společnosti, na pocity neukotvení, vytržení, zmatku a strachu z nejistoty v konfrontaci s historicky mimořádnou situací, kdy většina lidí naší moderní společnosti nemusí řešit problém zajištění základních životních potřeb. Na druhou stranu se tak umění dostalo do určité izolace v rámci specifické skupiny lidí, kteří se o moderní umění dlouhodobě aktivně zajímají. Vedle této omezené skupiny tak existuje většinová část společnosti, která moderní umění nesleduje nebo ho sleduje naprosto okrajově a přitom mnoho z těchto lidí má naprosto přirozené vytříbené estetické cítění. Jedním z (mnoha) míst, kde se tyto dva přístupy setkávají, je rozhraní amatérské a kreativní umělecké fotografie. Jak bylo řečeno, jedná se o velmi složité téma, které tato práce nevyřeší, ale bude se snažit mít jej alespoň z části na zřeteli.

Současné internetové fotogalerie mají řadu různých podob a mohou sledovat naprosto různé cíle. Podrobnějšímu popisu různých forem se věnuje samostatná kapitola. **V úvodu alespoň řekněme, že práce se chce zaměřit zejména na fotogalerie otevřené, nekomerční, které mají jako svůj hlavní cíl dát možnost prezentovat svoji tvůrčí práci a vytvořit prostor pro diskusi nad jednotlivými snímky. Jejich významnou součástí bývá také hodnocení a soutěž.** Vymezujeme tím téma vůči internetovým stránkám více komerčně zaměřeným (například pro prodej snímků nebo nabídku své autorské práce), vzhledem k fotogaleriím určeným primárně pouze ke sdílení fotografií (na rozdíl od důrazu na prezentaci, srovnání a diskuzi) a také vzhledem k čistě autorským webovým stránkám.

Při vymezování cílů studie je nutné respektovat, že se vztahuje k internetu, tedy k prostředí, které se vyznačuje mimořádně rychlou proměnlivostí. Popisované charakteristiky se tak mohou vztahovat pouze k omezené době. Přesto by mohla mít práce svůj užitek i v delším horizontu. Jednak proto, že by měla zaznamenat a popsat určitý stav, který v budoucnosti už nebude existovat, a dále proto, že se bude snažit vystihnout atributy, které danou dobu překračují, bude se snažit zasadit fenomén internetových fotogalerií do kontextu historického vývoje fotografie.

Nakonec je nutné vymezit tuto práci vůči klasickým marketingovým průzkumům. I když se různé průzkumy s podobným pohledem mohou prolínat, práce nemá za cíl hodnotit jednotlivé fotogalerie, ani přesně popisovat jejich možnosti, ani popisovat jejich uživatele z pohledu možného komerčního oslovení a podobně. Dokonce z tohoto úhlu pohledu může práce obsahovat řadu nepřesností. Na tuto stránku nebyl kladen primární důraz.

Zmapování prostředí českých internetových fotogalerií

Historie a vývoj

Jak se internetové fotogalerie formovaly a v jakých souvislostech vznikly? Na začátku 21. století došlo ke dvěma důležitým technickým událostem. Internet se stal věcí veřejnou – nejen ze svého principu, tak tomu bylo od jeho počátku, ale také z hlediska svého využití. Nejdříve se osobní počítače staly cenově dostupnými i pro soukromé využití a brzy na to také internetové připojení přestalo být výsadou firem, škol a větších společností, ale stalo se běžnou součástí domácností – tak, jako domácí spotřebiče typu automatické pračky, televize nebo myčky nádobí. Na internet se tak běžně připojují děti, studenti, matky v domácnosti i důchodci. Navíc internet už není jen obrovským zdrojem informací všeho druhu, ale internet se stal také prostředníkem denní komunikace a obzvlášť pro mladší generaci také místem formování různých komunit, místem pro setkávání se s přáteli, navazování kontaktů a místem někdy i naprosto osobního „virtuálního“ života.

Druhým technickým předpokladem pro formování internetových fotogalerií do současné podoby bylo rozšíření digitálních fotoaparátů. Dá se říci, že zhruba v posledních pěti letech digitální fotoaparáty naprosto vytlačily své analogové kinofilmové předchůdce. Alespoň v rámci skupiny zájmových fotografů, o které se zde zajímáme. A to dokonce do takové míry, že mnoho z této skupiny autorů své snímky většinou ani netiskne a cílovým médiem pro jejich prohlížení je tak display počítače. Je tedy naprosto přirozené, že se objevila řada webových serverů, na kterých je možné svoje snímky prezentovat.

Jakým způsobem může autor prezentovat své snímky na internetu? Jednou z možností je vytvořit si své vlastní stránky. Vše má pak autor pouze ve své moci, podobu ani obsah si nemusí nechat nikým diktovat. Může přitom využívat svou vlastní registrovanou doménu, ale může také vytvořit vlastní stránky na bezplatných serverech. Vyžaduje to však trochu více úsilí s přípravou a tato náročnější forma má také další úskalí – není jednoduché někoho přilákat, aby se na tyto stránky vůbec podíval. Jiná možnost prezentace – tentokrát naprosto nenáročná – je využít některý z mnoha internetových serverů, kde je možné své snímky ukládat a zveřejňovat. Takovéto servery mohou mít velmi různou podobu. Pro člověka, který si nafotil záběry z dovolené a chce je ukázat svým známým, naprosto stačí servery, kde je možné své snímky nahrát a nastavit, zda mají být volně přístupné komukoliv nebo jen vybraným uživatelům. Specifickou skupinou jsou internetové stránky, které jsou nejen místem pro prezentaci, ale mají také více nebo méně propracovaný systém podporující komentáře, diskusi a hodnocení. Tyto stránky přitahují autory, kteří se již snaží fotografovat takovým způsobem, aby jejich snímky byly zajímavé pro širší okruh diváků – nejen pro známé, a kteří se fotografování snaží věnovat systematičtěji.

Podobu takovýchto stránek v českém prostředí zřejmě určilo několik hlavních fotogalerií (fotografovani.cz, fotoaparat.cz, digiarena.cz). Vzhledem k tomu, že na internetu je napodobování a inspirace druhými velice snadná, bývá systém prezentace, komentování

a hodnocení velmi podobný. Uvedené fotogalerie si získaly velkou popularitu, denně zde přibývají desítky, někdy i stovky nových fotografií a jejich úroveň je velmi rozmanitá. Od naivních záběrů svých roztomilých ratolestí a domácích mazlíčků, přes snímky, na kterých je vidět, že autor přeci jenom přemýšlí o tom, co může takový snímek říci někomu druhému. Až po elektronické fotografie precizně optimalizované pro daný druh prezentace nebo fotografie, které na své autory prozrazují možná odborné výtvarné vzdělání nebo minimálně dobré výtvarné cítění. Velká otevřenost takovéhoto prostoru má výhodu v tom, že tyto stránky jsou živé, setkává se zde velké množství názorů a také forma otevřené divácké soutěže má svoji přitažlivost. Zdá se však, že vlna největší popularity těchto fotogalerií ale již pominula. Pravděpodobně se postupně více začaly projevovat nevýhody tohoto otevřeného a nevyhraněného prostředí a postupný vývoj, který vedl k formování nových více vyprofilovaných internetových fotogalerií. A také přesunu části osobně laděných snímků do nového prostředí tzv. sociálních sítí, jako je například světově populární facebook.

Přehled a členění

Otevřené fotogalerie s možností komentování, hodnocení a s žebříčky nejlépe hodnocených:

Toto je kategorie internetových fotogalerií, na které je primárně zacílena tato práce. Podle charakteristiky jednoho z provozovatelů Aleše Radikovského jsou to galerie zaměřené na fotografy. Tedy na autory, kteří se snaží fotografovat s cílem prezentovat svoje snímky širšímu okruhu diváků, hledají možnost o fotografiích diskutovat a snaží se při fotografování systematicky zlepšovat.

Nejpopulárnější fotogalerie v dané kategorii:

Fotogalerie – tzv. FG
http://galerie.fotografovani.cz
Přístup je možný z několika portálů:
http://www.fotografovani.cz,
http://www.grafika.cz,
http://www.digineff.cz.

Fotoaparat.cz - tzv. FA
http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=1

DigiArena – tzv. DA
http://galerie.zive.cz

PhotoPost.cz
http://www.photopost.cz

dF KLUB – klub digitální fotografie
http://www.dfklub.cz/fotogalerie.html

PhotoServer.eu
http://www.photoserver.eu

Poměrně obtížně se hledají nějaké větší rozdíly mezi uvedenými fotogaleriemi. Z hlediska nabízené funkčnosti jsou si velmi podobné. Odlišný je samozřejmě design a odlišnosti mohou uživatelé nalézt spíše v subjektivní rovině určitých komunit, které se na jednotlivých webových stránkách vytvořily. Charakteristika těchto fotogalerií zde není hlouběji rozebírána, protože se jí věnuje samostatná kapitola.

Fotogalerie podobného typu, která se snaží vyprofilovat na vyšší kvalitativní úroveň:

PhotoExtract.com
http://www.photoextract.com
Kvalitní fotogalerie, která se snaží orientovat na vyšší kvalitu. Diskuze jsou lépe moderovány, jednotlivá témata mají své garanty, kteří komentují a moderují diskuzi. Fotogalerie je záměrně méně otevřená a snaží se podpořit užší komunity autorů, které k sobě mají blízko jak svojí úrovní, tak svým zaměřením. Podle ohlasů se zdá, že se to docela úspěšně daří. Fotogalerie je navíc více doplňována také různými články a úvahami a snaží se tak vytvořit prostor pro autory, kterým nevyhovuje až přílišná otevřenost prostředí, kde se prolíná příliš velká šíře kvalitativních úrovní v nejpopulárnějších galeriích. Provozovatel této fotogalerie byl ochotný diskutovat řadu souvisejících témat, některé další charakteristiky této fotogalerie se proto nacházejí také v kapitole Názor zakladatelů / provozovatelů.

Další podobné fotogalerie s nižší návštěvností nebo méně propracovaným komfortem:

Q hodnocení
http://www.qhodnoceni.cz

Fotogalerie.cz
http://www.fotogalerie.cz

Fotokatalog
http://www.fotokatalog.cz

Fotoskládka – Online Galerie
http://www.fotoskladka.cz/gallery/

Fota.cz
http://www.fota.cz
Tato fotogalerie je uvedena spíše pro srovnání s předchozími jako zástupce jednodušeji provedených webových stránek s podobným zaměřením.

Fotogalerie profilované na určitou oblast

Kontakty – model / fotograf

FOTO pátračka
http://www.fotopatracka.cz
Nabídka svých služeb ze strany fotografů a modelů. Obsahuje kvalitní fotografie.

MISSNET.CZ
http://www.missnet.cz/
Online soutěž, sexy modelky a seznamka – na této galerii primárně nejde o fotografie.

Lokality

Photo-gallery.cz
http://www.photo-gallery.cz/
Fotogalerie zemí světa
Fotografie jsou tříděné podle zemí původu. Naleznete zde především fotografie památek, fotky přírody, fotky zvířat, fotografie lidí, zkrátka fotografie o cestování. Není to klasická otevřená fotogalerie.

Fotobanky, agentury

Jedná se o kategorii fotogalerií, jejichž hlavním smyslem je nabídka fotografií k jejich dalšímu využití.

Fotobanka
http://www.fotobanka.cz

Photo Agency
http://www.photo-agency.cz/foto_index.php

Prostor pro zveřejnění privátních fotografií

Jedná se o ukázku jedné z mnoha variant stránek určených pro zveřejnění svých fotografií na internetu. Autorům nejde o veřejnou prezentaci svého díla, jako spíše o možnost ukázat své často privátní fotografie okruhu svých známých. Tato kategorie je zde uvedena spíše pro úplnost, není v popředí zájmu v souvislosti s tématem zpracovávaným v této práci.

FOTO MORAVA
http://album.mojefoto-online.cz/alba.php

Podrobnější charakteristika vybraných fotogalerií

Celkový popis

Model typický pro nejpopulárnější internetové fotogalerie určené pro prezentaci fotografií, diskusi a hodnocení bude popsán na příkladu galerie na stránkách fotografovani.cz (http://galerie.fotografovani.cz). Mezi fanoušky podobných internetových galerií je známá také pod zkratkou FG (na rozdíl od FA – galerie na stránkách Fotoaparat.cz nebo DA – DigiArena) a tuto zkratku budeme pro zjednodušení i v této kapitole běžně používat.

Fotogalerie, na které denně přibývá několik desítek nových snímků, je tematicky strukturovaná do přibližně 25 kategorií. Mezi nejoblíbenější patří tradičně krajina, rostliny a stromy, makro, abstrakce nebo architektura. Je možné prohlížet všechny fotografie nebo jednotlivé kategorie podle data přidání nebo podle hodnocení. Je možné prohlížet si galerie jednotlivých uživatelů – autorů. Na hlavní stránce se kromě naposledy přidaných fotografií zobrazují také nejlépe hodnocené za poslední den a za poslední týden.

Po kliknutí na náhled se zobrazí stránka se základní podobou fotografie v rozměru, který se vejde do plochy 600x600 pixelů. Na stránce vidíme informace o fotografii – název, autorův přidaný popis, technické údaje a dále informace o celkovém dosavadním hodnocení. Pro registrované uživatele jsou k dispozici podrobnější výsledky hodnocení a hlavně všechny dosavadní komentáře. Registrovaní uživatelé, kteří mají v galerii alespoň dvě fotografie, mohou sami hodnotit a komentovat fotografie druhých. Omezení dané registrací a vlastními fotografiemi v galerii (navíc nelze vložit dvě fotografie okamžitě, mezi vkládáním jednotlivých vlastních snímků musí být třídenní prodleva) je vcelku pochopitelná ochrana provozovatelů před zneužíváním anonymity internetu.

FG dále obsahuje samostatné diskusní fórum, kde mohou registrovaní uživatelé zakládat nová témata nebo diskutovat na již založených. Dále mohou komunikovat mezi sebou prostřednictvím interních zpráv, které se zobrazují pouze adresátovi a na rozdíl od komentářů u fotografií nejsou veřejné. Hodnocení fotografií probíhá na této galerii bodovým systémem od jedné do pěti, zvlášť se hodnotí technická stránka a zvlášť estetická úroveň.

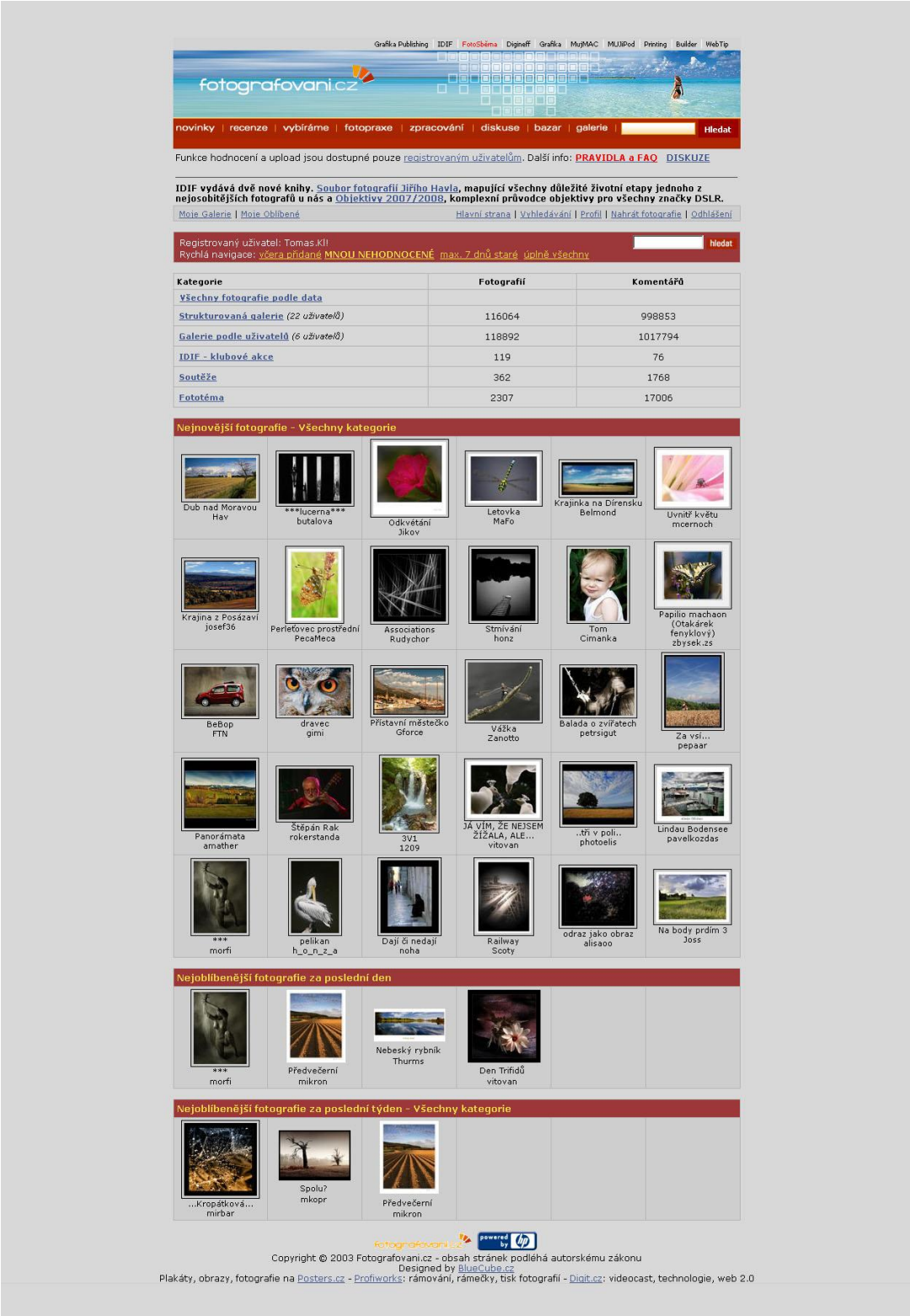

Hlavní strana Fotogalerie galerie.fotografovani.cz

Průzkum mezi uživateli galerie

Forma průzkumu

Průzkum se zaměřoval zejména na otázky spojené s motivací publikovat ve fotogalerii, s hodnocením úrovně fotografií a snažil se zjistit, zda takováto otevřená fotogalerie je využívána také fotografy, kteří se věnují tvůrčímu fotografování systematicky. Je zřejmé, že občasná zábava a možnost povídat si o fotografiích vlastních, či autorů podobným způsobem laděných, je převažující motivací většiny návštěvníků stránek galerie. Také je zřejmé, že ve velkém množství několika stovek aktivních autorů převažuje úroveň velmi laická. Namísto plošného dotazníkového průzkumu byla proto použita metoda přímého oslovení vybraných autorů, kteří převyšovali běžnou úroveň jak v kvalitě publikovaných fotografií, tak ve své aktivitě na fotogalerii. Osloveno bylo několik desítek autorů. Někteří odpověděli krátkou zprávou, někteří se zapojili do diskuze na internetovém fóru a někteří se byli ochotni podělit o své zkušenosti v rámci delší emailové korespondence.

Nejčastější otázky:
Co je pro vás hlavním důvodem publikování na fotogalerii?
Jak hodnotíte celkově úroveň fotografií ve fotogalerii?
Jak hodnotíte ty nejlepší?
Které oblasti (témata nebo autoři) ve fotogalerii vás zajímají?
Jakou úroveň mají komentáře? Považujete za zajímavější nechat si komentovat své fotografie nebo komentovat jiné?
Vnímáte FG alespoň z určité části také jako prostor pro vytváření určitých komunit?
Máte okruh vybraných autorů, které považujete za více nebo méně spřízněné, jejichž komentáře vás třeba obzvláště zajímají a vy se při komentování jejich fotografií snažíte také více soustředit? Vznikla v rámci FG také nějaká osobní přátelství? Jak vnímáte atmosféru v komentářích a diskusích na FG?
Zajímáte se také o jiné internetové fotogalerie? Pokud ano, které byste ještě doporučil ke zhlédnutí?

Věnujete se fotografování také profesionálně? Pokud ano, můžete alespoň obecně popsat jakou formou?
Účastníte se také aktivit v jiných oblastech souvisejících s fotografováním, například ve fotoklubech, fotografických školách, kursech, seminářích, workshopech nebo třeba jenom v rámci nějakých lokálních přátelských skupin?
Vystavujete také klasické (tištěné nebo nazvětšované) fotografie? Pokud ano, kde?
Zajímáte se o českou nebo světovou současnou fotografii (případně jiné směry výtvarného umění)? Pokud ano, kdo jsou vaši oblíbení autoři?

Výsledky průzkumu – charakteristika autorů

Jedna z otázek, na které se práce zaměřovala, byla, zda internetové fotogalerie využívají kromě široké laické základny také zkušení fotografové s odborným zázemím, případně profesionálové. Zda můžeme na takovéto otevřené platformě najít také určitý přesah do kvalitativní úrovně, která by snesla srovnání s tvorbou autorů, kteří se prezentují

a prosazují například na festivalech zaměřených na tvůrčí fotografii nebo například se studenty, kteří musí projít určitým výběrovým sítem fotografických škol. Jednoznačně se dá odpovědět, že na internetových fotogaleriích se můžeme setkat s tvorbou autorů, kteří se věnují fotografii systematicky a dlouhodobě. Kteří mají velmi dobře zvládnutou techniku – obzvláště s ohledem na cílové médium – monitor nebo displej počítače. Díky tomu, že se pohybujeme v prostředí spojeném s počítači, jsou mezi autory často zastoupeni zkušení uživatelé grafického software. Schopnost počítačové retuše, barevné korekce, montáže a dalších počítačových úprav je běžně na vysoké úrovni, někteří autoři se na tyto techniky specializují. Řada těch lepších autorů má své vlastní kvalitní webové stránky.

Mezi oslovenými autory se nevyskytl nikdo, kdo by se hlásil k tomu, že by studoval nebo absolvoval fotografický obor na některé z klasických vysokých škol. Někteří autoři měli za sebou fotografické kurzy nebo krátkodobé semináře a workshopy. Sice nikdo se nehlásil k tomu, že by aktivně sledoval moderní světovou fotografii, že by navštěvoval fotofestivaly nebo sledoval časopisy zaměřené na moderní tvůrčí fotografii, ale řada z nich znala a sledovala v rámci publikací a výstav činnost současných českých špičkových fotografů. Populární české časopisy zaměřené na fotografii samozřejmě sledovány jsou, někteří z autorů v nich občasně i publikují. Z hlediska přesahů do jiných oborů výtvarného umění se setkáváme prakticky pouze s oblastí počítačové grafiky.

Co se týká publikování a prezentace své tvorby mimo rámec internetových fotogalerií, má řada z těch nejlepších autorů za sebou různé lokální výstavy v místních galeriích a výstavních prostorách. Zmíněny už byly webové stránky a publikování ve fotografických časopisech jako jsou PhotoLife nebo FotoVideo. Mezi oslovenými autory nebyl žádný fotograf jednoznačně profesionální, pro některé je fotografie spíše doplňkovým zdrojem příjmu – někdy z prodeje jednotlivých printů, někdy z prodeje práv k užití svých fotografií v internetových fotobankách, někdy ze zakázek (nejčastěji na svatby, ale také různé hudební nebo divadelní akce).

Je vhodné zde uvést, že řada autorů přistupuje ke své práci, kterou publikuje ve fotogalerii, velmi seriózně. Na jiných místech se práce dotýká řady negativ spojených se soutěžemi a také s nedostatečnou sebekritičností a dalšími nectnostmi některých uživatelů. Ale nemělo by přitom zaniknout, že je dost takových autorů, pro které je aktivita ve fotogalerii opravdu zajímavou možností své seberealizace, kteří ke své tvorbě přistupují bez nesmyslných ambicí „hlavně uspět v nejbližším žebříčku“ a kterým fotogalerie poskytuje skvělou příležitost, jak mohou své myšlenky a svou tvorbu prezentovat. A současně se zde setkávat také s tvorbou druhých.

Celkově lze tedy shrnout, že na internetových fotogaleriích publikují vedle velmi širokého laického spektra i autoři zkušení. Ale existuje určitá hranice a skutečně etablovaní fotografové přistupují na toto fórum jen výjimečně, nezřídka se můžeme setkat se značným despektem. K přímému prolínání dvou do značné míry izolovaných světů – světa etablovaného umění a světa umění „naivního“ nebo lidového – dochází i na této platformě pouze ve značně omezeném rozsahu.

Výsledky průzkumu – galerie z pohledu uživatelů

Co je hlavní motivací k publikování ve fotogalerii? Pochopitelně, potřeba prezentovat svoji tvorbu a mít možnost o ní diskutovat. Jedním z velmi významných faktorů je také soutěž. Ačkoliv většina těch lepších autorů v přímých odpovědích soutěž nevyzdvihuje, z další diskuze většinou vyplývá, že úspěch v soutěži je skutečně prestižní záležitostí. Dokonce z některých příběhů se zdá, že soutěž působí téměř jako droga. Všichni si samozřejmě uvědomují, že za prvé, jedná se o diváckou soutěž, nikoliv o odbornou a divácké soutěže mají často spíše charakter zábavné show, nežli seriózního hodnocení. Včetně toho, že objektivita a korektnost je zajištěna jen do určité míry. A také toho, že i pro hodnoceného autora má různou váhu hodnocení od různých autorů a to se ve výsledcích soutěže samozřejmě nepromítá. A za druhé, že už z principu není možné sestavovat v oblasti tvůrčí práce přesné žebříčky, které by nám mohly určit, co je o půl bodu lepší nebo horší. Je normální, že každý člověk vnímá věci trochu jinak. A nakonec, podstatou dobré tvorby by asi mělo být nějaké sdělení a ne pouze cíl uspět v konkurenci ostatních. To vše je zřejmé a nikdo takové principy nezpochybňuje. Ale přesto je běžné, že soutěž člověka pohltí. Jakmile je přesný žebříček jednou sestaven, je najednou strašně důležité v něm uspět. Z popisu svých zkušeností od aktivních uživatelů galerií vyplývá, že někteří z nejlepších fotografů, kteří zde publikují, se tímto tlakem nedokážou vyrovnat. Na jakékoliv připomínky, které nejsou pozitivní (nebo dokonce na hodnocení, které by jim mohlo pokazit celkový průměr) reagují velmi podrážděně a ostře oplácejí takovému hodnotiteli. **Prostředí, které těží ze své otevřenosti a nepředpojatosti, tak nakonec není zase tak nepředpojaté. Největší nectností, kterou tak komentované otevřené galerie trpí a na které se shoduje většina uživatelů, je tak lidská závist.** Mohlo by se zdát, že převažuje negativní hodnocení, ale to by neodpovídalo skutečnosti. I když si uživatelé stěžují na mnoho špatných stránek zejména ve vzájemné komunikaci mezi autory navzájem, celkově prakticky vždy (obzvlášť u těch lepších autorů) jednoznačně převažují klady. Ty vycházejí z radosti z prohlížení dobrých fotografií druhých i radosti z ohlasu fotografií vlastních.

Kromě účasti v soutěži je motivací k aktivitě na fotogalerii ze strany zkušených autorů, pro které například diskuze o technických parametrech není na této platformě příliš obohacující, také potřeba podělit se o své zkušenosti s druhými. Někdy jde o určité typy osobností, kterým vyhovuje role člověka vedoucího druhé a ke kterým se jako k určitému guru přiklání zase řada těch, kterým role učícího se vyhovuje a je pro ně přínosem. Podobné stránky jsou pro vytváření podobných komunit ideálním prostředím a fungují skutečně dobře. Lidé se snadno seznamují a setkávají na základě svých zájmů a preferencí bez ohledu na vzdálenost mezi jejich bydlišti. **Samotní uživatelé navíc potvrzují, že kontakty a přátelství přerůstají platformu internetu a tito lidé se pak setkávají na různých fotosrazech a fotovýletech.**

V otázkách týkajících se fotoklubů někteří autoři přímo uváděli, že fotogalerie je pro ně určitou obdobou fotoklubu, ve kterém by se jinak asi snažili angažovat. Aktivita na internetové fotogalerii je pro ně snazší z hlediska organizace času a vyhledávání přátel, kteří se zajímají o podobná témata a styl.

Slabší stránkou diskuzí, na kterou si zkušenější autoři stěžují, jsou nepřesné a někdy až hloupé připomínky a rady k technické kvalitě od lidí, kterým přitom evidentně chybí k potřebným komentářům znalosti. Případně podobně primitivní rady a komentáře k základům kompozice nebo prázdné opakování základních pouček k fotografické skladbě, nerespektující skutečný záměr snímku. To je ovšem odvrácená tvář otevřenosti prostředí bez složitějších sociálních struktur běžných v reálném světě. Buď se s tím autor smíří, aby mohl využívat široké publicity a nestrukturovanosti galerie ke svému obohacení, nebo ho to odradí a přechází na jiný typ galerie nebo se snaží prezentovat a realizovat jinde. To se také děje a zřejmě je to také jedním z důvodů částečného odlivu uživatelů podobných fotogalerií v poslední době.

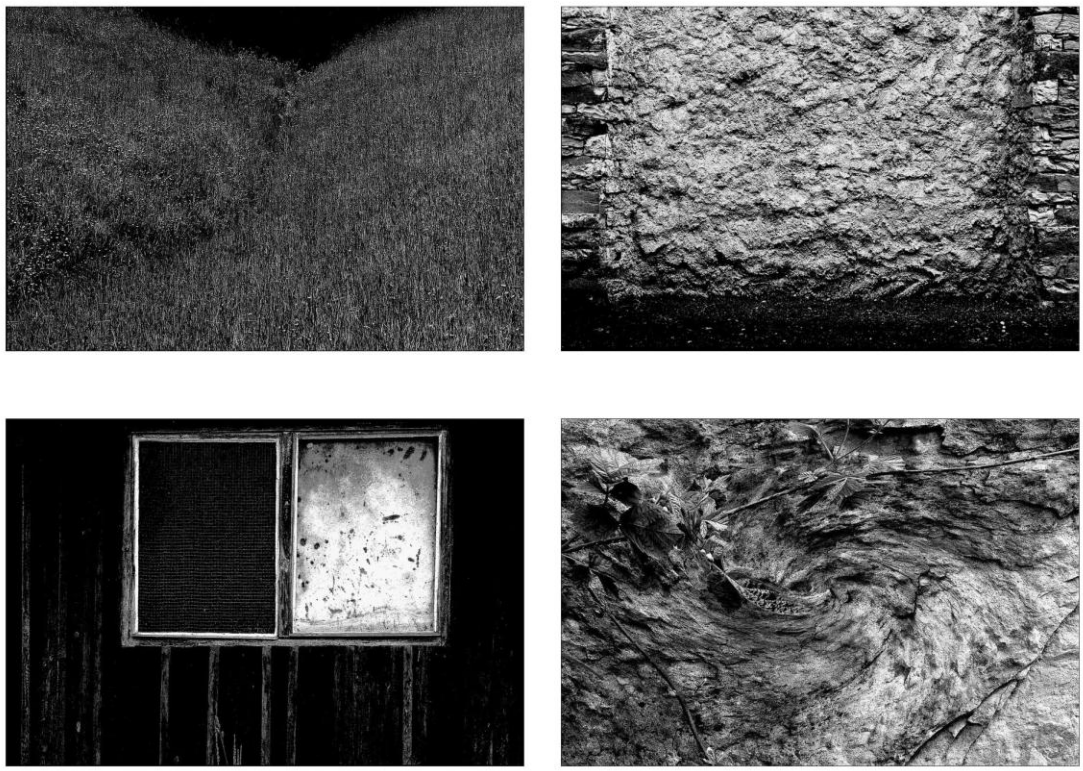

Josef Jeřábek: Saint Colombe – ukázka z volné tvorby jednoho z autorů publikujících na FG, jehož aktivity významně přesahují prostor internetové galerie. Jednotlivé snímky jsou umístěny na autorských webových stránkách http://www.creative-invention.cz.

Pohled zvenku a názory odborníků

Názor zakladatelů / provozovatelů

PhotoExtract.com

Velmi vstřícně na prosbu o spolupráci zareagoval provozovatel internetové fotogalerie PhotoExtract.com pan Jaromír Klimek, který poskytl obsáhlý rozhovor a otevřeně hovořil o všech zajímavých tématech. Výtah z tohoto rozhovoru zde bude tlumočen.

Jak vznikla galerie PhotoExtract.com

Webová fotogalerie vznikla v roce 2006 jako varianta a konkurence k v té době již zavedeným stránkám Fotoaparat.cz a Galerie.fotografovani.cz. Původní představa, že lze vytvořit internetovou fotogalerii jako jednorázovou záležitost, která dále nebude vyžadovat mnoho času na údržbu, se ukázala jako lichá. Jedná se o časově náročný projekt a jeho náročnost spočívá zejména v organizační činnosti a životem v dané komunitě. Provozovatel k prosazení této galerie v rámci konkurence využil svých bohatých zkušeností s internetovým marketingem a také ochotu aktivně se o prostředí starat, průběžně reagovat na požadavky uživatelů a na vývoj prostředí a nenechat galerii jen pasivně žít svým vlastním životem. Fotogalerie tak podporuje různé moderátory diskusních fór u jednotlivých kategorií s vyššími administrativními právy. Ti nejsou nějak uměle dosazovaní, ale vzešli postupně z řad uživatelů galerie, jedná se tedy spíše o prostor, ve kterém se mohou vyprofilovat různé osobnosti a individuality. Významnou přidanou hodnotou je také prostor pro články k jednotlivým tématům. Nejde jen o to, že je zde taková možnost, ale hlavně o to, že je tento prostor skutečně uživateli aktivně využíván. **Vznikají tak například pravidelné komentované výběry fotografií, komentovaná portfolia a články k různým fotografovaným tématům. To vše zevnitř dané komunity. Na fotogalerii tak existuje aktivní fotografický virtuální život.**

Jací jsou uživatelé fotogalerie

Jsou asi dvě hlavní motivace, proč autoři publikují na takovýchto fotogaleriích. Tou první je možnost učit se. Pro úplné začátečníky bývá přínosné už jenom prohlížet si fotografie druhých, číst komentáře a orientovat se v základních pojmech. I pro zkušené fotografy je užitečná zpětná vazba. Je nutné filtrovat mezi komentáři ty skutečně užitečné, ale pravdou je, že ani drobná chyba zpravidla neprojde bez povšimnutí.

Druhým důvodem vkládání fotografií na podobné internetové galerie je vlastní prezentace, reklama a upozornění na sebe. Někteří profesionální fotografové sem umístí své fotografie s tím, že lidi, které fotografie zaujmou, pak přes kontakt na autorovy stránky pak nakoupí jeho služby nebo jeho tvorbu. Tito autoři nebývají aktivní v prostředí dané fotogalerie, ale pokud svými kvalitními fotografiemi pomohou zatraktivnit tyto stránky, tak proč ne?

Srovnání s prostředím etablovaného umění

Existuje zde poměrně velká propast, která internetovou galerii odděluje od těch klasických, slovy pana Klimka: „off-line galerií“. Samozřejmě je zde velký rozdíl mezi tím, jaké fotografie se prezentují v obou prostředích. Částečně je to dáno technickými limity prezentace fotografií na elektronických médiích. Ale hlavní důvod je v oddělených světech. Když se chce někdo prosadit v oblasti etablovaného umění, jde většinou krok po kroku. Získává postupně úspěch a tím i určité jméno a může se snažit pokračovat dál. Existuje zpravidla závislost úspěchu na kvalitě díla, ale také na schopnostech prosadit se v rámci zavedených struktur sítě galerií, kurátorů, kritiků, jiných úspěšných fotografů a podobně. Vazba na tyto struktury ze strany fotogalerie neexistuje. Navíc klasické galerie mají svoje vlastní webové stránky, konkurují si navzájem a potenciální konkurencí by se pro ně staly i internetové galerie, pokud by se dostaly na patřičnou úroveň.

Fotoaparat.com

Za jednu z nejpopulárnějších fotogalerií Fotoaparat.cz poskytl zajímavé odpovědi její autor a provozovatel pan Aleš Radikovský: „Pro mě osobně je to stále především koníček, nedovedu si představit, že by to byl pro mě primární zdroj obživy. FotoAparat.cz není jen galerie, i když to tak někteří chápou. Naše aktivity jsou širší.“ Zde je část z korespondence na naše téma.

Sledujete také ambice přesahovat alespoň z nějaké části v kvalitě prací třeba i tu dobrou, ale stále ještě laickou úroveň?

Otevřenost galerie je velký problém, protože se potkávají odlišní uživatelé, s rozdílným pohledem, zkušenostmi a názory, což často vede ke střetům a emocím, které následně velmi ovlivňují i naši pověst. Takže naše ambice udržet v galerii kvalitní fotografy a fotografie je v tomto případě v rozporu s tím, že chceme i nadále udržet galerii jako otevřenou a je otázkou, zda se podaří najít koncept, který by tento rozpor aspoň částečně vyřešil.

Domníváte se, že práce ve vaší galerii na té nejvyšší úrovni se nějakým způsobem prolínají s respektovanou tvorbou profesionální nebo uměleckou?

Myslím si, že fotografie některých našich uživatelů jsou na vysoké úrovni. Bohužel koncepce veřejné galerie příliš podobným uživatelům nepřeje. Důvodů je mnoho, jako nejzásadnější vidím:
- problém s naprostým nepochopením (především) umělecké fotografie u běžných uživatelů,
- neschopnost běžných uživatelů odlišit kvalitu fotografie, třeba odlišit fotografii zvěře z divoké přírody, za kterou jsou hodiny příprav a čekání, od fotografie ze ZOO apod.
Navíc aktivní „život“ v galerii je poměrně časově náročný a je pochopitelné, že i fotografové zvažují, co jim čas strávený v galerii přináší. Kvalitní fotografové proto často odcházejí a snažíme se systém změnit tak, aby se tento stav změnil. Každopádně je příjemné sledovat uživatele, kteří se během svého působení v galerii vypracovali z běžných amatérů na uznávané profesionály.

Do jaké míry se podle vás vyvíjí české prostředí svou vlastní cestou a do jaké míry se jedná o obdobu mezinárodního modelu?

Obecně jsou dva typy galerií:

1) Orientované na „fotografy“ a určené primárně k „odborné“ diskuzi o fotografii. Že uživatelé nejsou fotografové a diskuze není odborná, je druhá věc. Hlavní charakteristiky: – lze vkládat jen omezené množství fotografií a očekává se diskuze mezi fotografy a ne jenom diskuze zúčastněných jedinců. Tvoří se žebříčky, fotky se hodnotí bodově atd.

2) Orientované na sdílení a určené pro lidi, kteří potřebují někam umístit svých 500 výcvaků z dovolené. Lze často vkládat fotky v plném rozlišení, omezena je většinou jen celková velikost dat, časté je spojení s fotolabem.

A tyhle skupiny se různě prolínají, například flickr má různé groups, na některých galeriích ze skupiny jedna lze prodávat, někde je fotografie prezentována spolu s grafikou atd. Tohle všechno je u nás i ve světě stejné a nemám pocit, že by Češi nějak vybočovali. Pokud bych měl najít nějaká specifika, tak asi tato:

– Lidé orientovaní na komunitní sítě jsou většinou dost globální, takže nevyhledávají lokální služby. Používají blogger, faceboo, twitter, digg a spol. Proč by hledali lokální alternativu k flickeru?

– Český trh je malý, takže najít obchodní model pro galerii libovolného typu omezenou jen na český (a slovenský) trh je problém. Náš server jede na jednom počítači, servery typu deviant nebo pbase běží odhadem na jednotkách až desítkách a flicker na stovkách serverů. Objem reklamy tomu odpovídá v podobném poměru. Takže lokální kvalita nebude nikdy taková, jako ta mezinárodní.

– Co se týká lidí u nás – mnoho jich uteklo na zahraniční weby, protože tady je nás tak málo, že na všech serverech jsou de facto stejní lidé a stejná drbárna.

Takže výsledek – jsme stejní, ale je nás málo.

Studenti

Skutečností je, že mezi studenty, alespoň v rámci oslovené skupiny, se internetové fotogalerie netěší velkému zájmu, respektu ani důvěře. Často je ani nevyhledávají, protože je považují za platformu, na které ani nemají zájem se prezentovat. Její úroveň není ta, na kterou se snaží koncentrovat. Je to pochopitelné, protože studenti jsou v situaci, kdy se potřebují prosadit, nějakým způsobem se vyprofilovat v rámci odborného prostředí a koketování s laickým nebo polo-laickým prostředím není na místě. Navíc studenti mají také i díky škole dost možností, jak prezentovat svoji práci. Jde spíše o to, zacílit svou tvorbu a své schopnosti tak, aby se v rámci těchto možností prosadili a mohli je využít. Další možné aktivity jsou potom pochopitelně méně prioritní.

Studenti, kteří měli zkušenosti s prezentací svých fotografií na fotogaleriích, si zpravidla stěžovali na dvě hlavní negativa. Prvním z nich je to, že diskuze jsou plné rádoby fundovaných komentářů a hlavně výhrad k různým technickým detailům, výtek v rámci formálních pravidel kompozice podobně. Někdy se jedná o naprosté nepochopení autorského záměru, někdy jde o diletantství komentujícího, někdy jsou to připomínky, které jsou naprosto zanedbatelné vzhledem k obsahu snímku. Většinou jen v menší míře se jedná o připomínky, které mohou být užitečné. Autor, který má automaticky zvládnuté technické základy a který má zdravé sebevědomí, jež mu umožňuje posoudit svoji práci v rámci široké převážně laické masy na internetové galerii, pochopitelně často nemá zájem a potřebu těžce se obhajovat před mnohdy vášnivě diskutujícími protivníky, které přeci jenom nevnímá jako rovnocenné partnery. A takový je běžný stav. Aktivita na internetovém fóru vyžaduje velikou dávku trpělivosti a ochoty filtrovat si v záplavě informací jenom ty zajímavé a užitečné.

Druhým často zmiňovaným negativem je problém ochrany autorských práv. Řada lidí má zkušenosti s tím, že jejich fotografie prezentované na fotogalerii jim byly ukradeny a použity jinde. Někdy jim to dokonce dotyčný ve své dobré víře napsal, například cituji: *„…jeden [myšleno snímek jiného autora] používám na svém notebooku jako středové pozadí - Al Foster, a upozorňuji, že této do jisté míry pocty se nedostalo žádnému jinému autorovi…*“ Pravda je, že v rámci otevřených fotogalerií se zpravidla na autorská práva moc nehledí. Nechci zabíhat do tématu platných legislativních předpisů. Nyní mluvíme o atmosféře a určitých zvyklostech, které v různých prostředích převládají. Na internetových galeriích se bezděčně předpokládá, že fotografie mohou být ukradeny a použity libovolným způsobem bez autorova souhlasu. Lze očekávat, že takto nebudou použity k obchodním účelům agenturami, které si snaží udržet určité renomé, ale pro víceméně privátní účely je na internetu dovoleno vše. Tento stav pochopitelně může autorům s vyššími ambicemi vadit. Na druhou stranu je třeba poznamenat, že omezené rozlišení prezentovaných snímků většinou vylučuje jejich zneužití v tištěných materiálech a profesionálních prezentacích.

Obecně ochrana autorských práv je složitý problém. Je nutné zajistit autorům, aby jejich práce mohla být finančně oceněna a aby tak autoři měli vůbec možnost se tvorbě věnovat. Je nutné respektovat právo na duševní vlastnictví nějakých myšlenek. Současně je ale nutné udržet takový systém, aby ochrana autorské tvorby nezačala být kontraproduktivní, protože by se vytratila veškerá pružnost a přirozený výběr by nahradilo byrokratické rozhodování. Historicky a kulturně tak můžeme sledovat oba trendy. Vlastníci myšlenek z tohoto vlastnictví mají právo profitovat, ale současně také společnost má právo tyto myšlenky sdílet, učit se z nich a dále je rozvíjet. Konkrétně v prostředí internetových galerií osobně vnímám tento problém boje o rovnováhu obou pohledů tak, že zde vstupujeme na pole víceméně neregulované, v určitém smyslu podobné například lidovému umění. Autorská stylizace se zde také projevuje buď vytvořením jen obtížně napodobitelného rukopisu, anebo je přijímáno jako autorství spíče skupinové – v rámci nějaké komunity. „I když mě to nepotěší a mohu ho pomluvit v hospodě, asi nic nenadělám, když soused napodobí na své chalupě můj nápaditý štít, se kterým jsem si dal velkou práci a byl jsem na něho tak pyšný.“ Člověk, který vstupuje na internetové fórum, by si měl být vědom jeho zvyklostí a měl by být připraven respektovat jeho zákonitosti.

Je nutné rozlišovat prostředí otevřené, zaměřené primárně na volnou zábavu, často jen omezeně regulované, a prostředí určené pro komerci.

Srovnání s fotokluby

Fotokluby jsou již tradiční fenomén české fotografie s typickými specifiky, která do určité míry korespondují s internetovými fotogaleriemi. Přestože obě prostředí mají mnoho společných prvků, nedochází zatím k jejich velkému prolínání. Jedná se o odraz historického vývoje. Fotokluby mají tradici z dob, kdy digitální fotografie ještě neexistovala, a důraz na tištěný výstup si jejich členové většinou zachovali. S tím jsou spojeny vyšší nároky na technickou kvalitu podkladů, které mají být tisknuty na výstavní formát. Také forma osobní komunikace má trochu jiná pravidla, než diskuse na internetových fórech. Mnoha členům fotoklubů tak atmosféra na webových fotogaleriích vadí. Také organizace činnosti skutečného fotoklubu je náročnější zejména na čas. To je sice určitou nevýhodou, ale na druhou stranu to vede ke svědomitější přípravě a většímu respektu k tomuto fóru.

Aktivita některých agilních fotoklubů převyšuje možnosti, které poskytují internetové fotogalerie. Fotokluby a jejich členové se snaží účastnit fotofestivalů, klasických výstav fotografií nebo soutěží. Udržují mezi sebou navzájem vazby a pořádají setkání, na kterých srovnávají svoji tvorbu. Jejich vazby na dříve zíměné tzv. etablované umění jsou oproti fotogaleriím užší. Naproti tomu prostředí ve fotogaleriích je volnější, vazby mezi členy jsou méně svázané, vazby mezi různými fotogaleriemi exitují pouze na úrovni jednotlivců. Výhodou ale může být z větší nesvázanosti vyplývající větší oteřenost, větší neformálnost a větší pružnost a živost celého prostředí.

Můžeme zaznamenat pokusy o určité sblížení. Například ve fotogalerii PhotoExtract.com, která nabízí možnost vytvářet subkomunity uživatelů podle členství ve fotoklubu a provozovatel galerie zvažuje doplnění svých webových stránek o další funkčnost zacílenou speciálně na členy fotoklubů. Obecně ale podobná podpora fotoklubů v rámci fotogalerií není častá a fotokluby se na podobný typ internetových stránek většinou primárně neorientují. Na druhou stranu ovšem není nijak neobvyklé, že kominity fotografů zformované na internetových fotogaleriích přerůstají z virtuálního elektronického světa do světa skutečného a organizují společná setkání nebo skupinové výlety s cílem společně fotografovat na různých místech. Dokonce existují i fotokluby, které se vyprofilovaly přímo ze členů, kteří se seznámili při svých aktivitách na internetových fotogaleriích.

Ačkoliv zde tedy existují značné rozdíly, základní motivace k aktivitě ve fotoklubech a k aktivitě v internetové fotogalerii je podobná. Je to potřeba najít prostředí a komunitu lidí, kteří se věnují fotografování, kteří se chtějí v této své dovednosti zlepšovat a kteří také mají potřebu svoji tvorbu někde prezentovat a sdílet ji s lidmi s podobným zaměřením.

Shrnutí a zobecnění

Soutěže

Soutěže, hodnocení a sestavování žebříčků jsou významnou složkou a charakteristikou všech internetových fotogalerií námi zkoumaného typu. Soutěživost, a to i v rámci tvorby a umění, je přirozená. Zmínit můžeme již starověké Olympijské hry, které měly jako svou součást také soutěže zpěváků a hudebníků – stejně jako soutěže vozatajů, rohovníků a dalších závodníků. Ve fotografii stojí za zmínku alespoň prestižní salóny z počátku 20. století. Ale určitý prvek soutěže mívá v sobě zahrnutý i většina současných festivalů, filmových i fotografických. Není proto divu, že v syrovějším prostředí internetových galerií se těší soutěže velké oblibě a prestiži. Současně s tím ale také atmosféra, která s takovýmito volnými soutěžemi souvisí, může někoho odradit. Skutečností je, že pravidla ani nemohou zajistit objektivitu a jen těžko se jim daří držet v mezích větší nebo menší regulérnost. Pomiňme prozatím vždy problematickou formu hodnocení a bodování, o které se na všech fórech galerií vedou dlouhé diskuze a spory. Předpokladem soutěže je totiž to, že účastníci jsou sami od sebe ochotni respektovat nějaké konvence a základní etické normy, že nevytváří různé lobby a zájmové skupiny čistě jenom k účelu uspět v soutěži za každou cenu. To se ovšem v realitě odráží jen do určité míry.

Dalším problematickým bodem je zpravidla samotné bodování. Z hlediska hodnotících se zde totiž promítají dva úhly pohledu. Prvním je ten, že asi nikdo si neprohlíží a neboduje úplně všechny fotografie. Většina hodnotících se tedy dívá jen na fotografie, které je v náhledové podobě nějak zaujmou, aby se jim vůbec stálo za to podívat se i na detail, a pouze z těchto fotografií ještě hodnotí většinou jen ty, které je i následně něčím osloví. A pak teprve jsou tlačeni k tomu, aby dávali buď dobré, nebo špatné hodnocení (aby nedávali jenom to dobré, jak se to stejně nakonec většinou děje). Provozovatelé fotogalerií tuto problematiku znají a snaží se tyto zkušenosti přetransformovat do různých algoritmů, podle kterých se nakonec sestavují žebříčky. Ze samotného principu zde tedy není možné pokoušet se hledat ve výsledcích nějakou velkou spravedlnost a objektivitu, vypovídající o kvalitě. Ale určitě mohou žebříčky úspěšně posloužit autorům k celkovému posouzení toho, co z jejich prací zaujalo a co nikoliv. V dílčích komentářích je pak možné při dostatku nadhledu a trpělivosti prosít zrno od plev a pokusit se hledat i konkrétní užitečné poznámky a reakce lidí, ke kterým ta konkrétní fotografie nějak skutečně promluvila.

Teorie je jednoduchá. Prakticky každému je jasné, že jde o diváckou, nikoliv odbornou soutěž. Ale soutěže mají v sobě už z principu zvláštní náboj a na všech fotogaleriích lze vysledovat zvláštní jev, který potvrzují z různých zkušeností také samotní pravidelní návštěvníci těchto stránek. Často se stává, že soutěž člověka pohltí. Přání vyhrát nebo dosáhnout úspěchu je natolik silné, že soutěžícímu brání udržet si nadhled. **Je zvláštní, jak často se v takovýchto soutěžích podvádí a kdo se k takovým podvodům uchyluje.** Často se to stává autorům, kteří úrovní svých fotografií markantně převyšují hlavní proud, kteří techniku ovládají natolik suverénně, že nemají zapotřebí diskutovat ji v rámci

podobného otevřeného fóra, a kteří s fotografováním i s prezentací vlastní tvorby musí mít tolik zkušeností, že by neměli mít problém rozlišovat fundovaný názor člověka, ke kterému mají respekt, od výsledků veřejné ankety. V rámci soutěží ve fotogaleriích často vznikají různé skupinky nebo spíše „party“, které svým vůdcům podkuřují a nepřátele pomlouvají, běžně se uplatňuje princip „já dám dobré body tobě a stejné očekávám zase od tebe“.

Lidé se občas pozastavují nad tím, jak je možné, že se ve fotbale objevuje korupce i v nízkých třídách, kde hráčům nejde o nějakou mistrovskou úroveň a o peníze už vůbec ne. Je to naprosto přirozený jev. V žádné soutěži nelze říci, že nejde o nic! Kdyby to tak bylo, nikdo by v ní nesoutěžil. Lidé chtějí uspět, ať už se pustili do poměřování sil v okresním fotbalovém přeboru nebo v naprosto anonymní otevřené soutěži na internetové fotogalerii. Zda k tomu využívají také neférové postupy nebo zda na základě nějakých etických principů dodržují pravidla i v situacích, kdy je k tomu nikdo přímo nenutí, závisí z větší míry na osobních vlastnostech zúčastněných, než na kvalitativní úrovni soutěže.

Ohledně soutěží lze souhrnně konstatovat, že často zdeformované prostředí odrazuje některé lidi od větší aktivity na podobných stránkách, některým zase přináší určité rozčarování po určité době, kdy se své fotografie snaží na stránkách vystavovat. Jenže právě soutěže dodávají stránkám náboj, udržují je živé, podporují diskuse, přitahují nové návštěvníky a ty staré nenechávají ustrnout na jednom místě. A celkově, i přes všechny nedostatky způsobu hodnocení, soutěže nakonec většinou v globále dokážou zachytit a zohlednit hlavní prvky, které se většinově líbí, které dokážou zaujmout a oslovit.

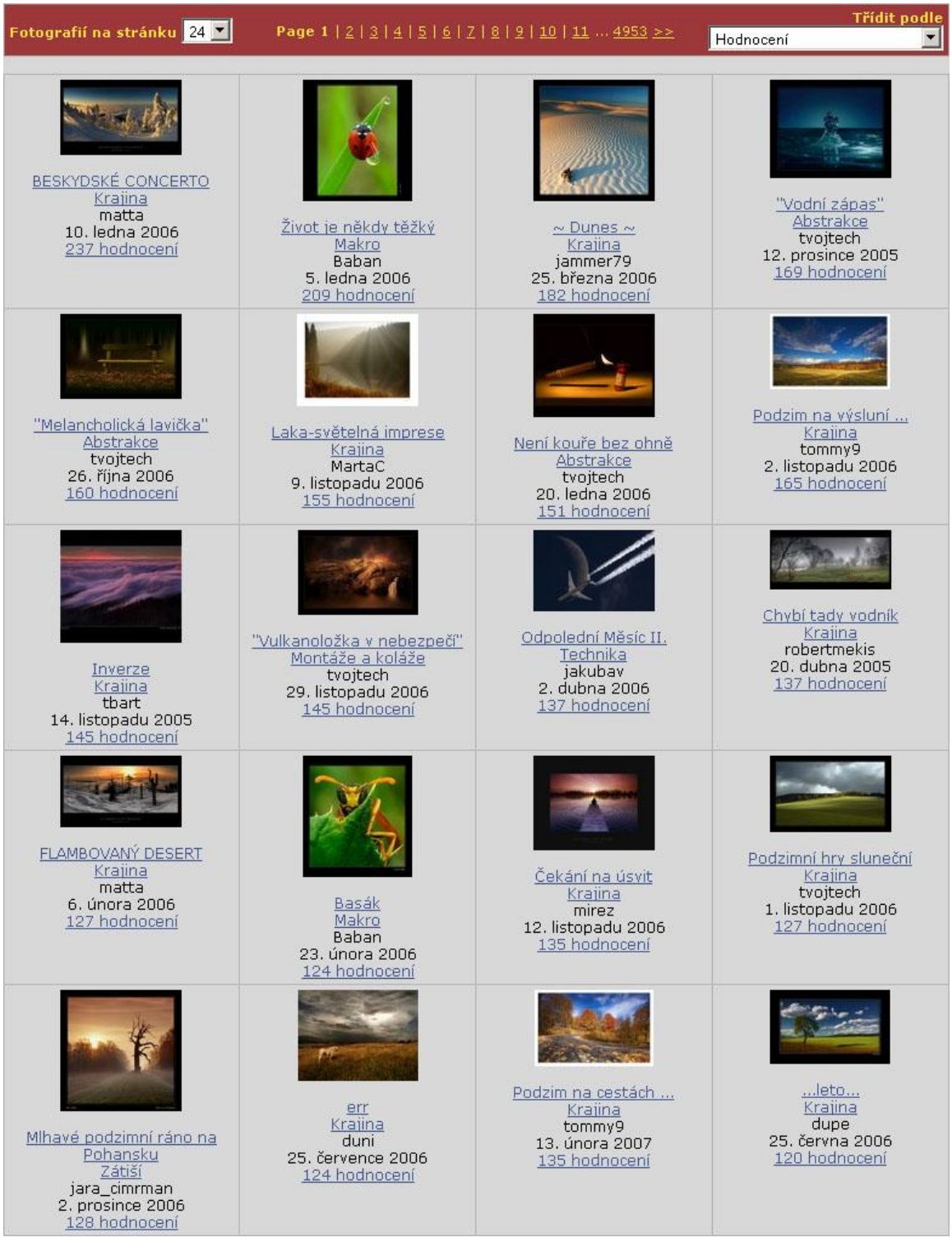

Výběr nejlepších fotografií na FG

Diskuze, hodnocení, komunikace, vytváření komunit

Možnost diskutovat o svých i cizích fotografiích je pravděpodobně největší profit z účasti v podobné galerii. Na všech charakteristikách popisovaných stránek je možné najít klady i zápory. Tato vlastnost – prostor k diskuzi – je pravděpodobně tou, ve které přínosnost nejvíce převažuje nad různými negativy. Přesto nejprve k záporům.

Některé zápory jsou typické pro většinu internetových diskuzí. Na internetu je potlačen určitý přirozený postupný vývoj pro vytváření nějakých složitějších sociálních struktur a hierarchií. Všichni jsou si rovni – více než za Francouzské revoluce. V diskuzi pod fotografiemi nemusíte rozlišit na první pohled dobře míněnou radu od zkušeného fotografa od výkřiku analfabeta. Anebo třeba i rozlišíte, ale až když si ho přečtete, všechny jsou ve stejné škatulce. To může být výhoda v tom, že to brání předpojatosti, ale je to velmi nepraktické, když jediná cesta k racionálnímu využití příspěvků v diskuzi je trpělivé filtrování a přesívání vzácného zrna od plev. Někdy to vyžaduje pořádný nadhled nad věcí, když třeba autoři se suverénně zvládnutou technikou musí číst primitivní připomínky ohledně domnělých nedostatků, vyplývajícími v prvé řadě z neznalosti připomínkujícího. Podobně některé typické rady, jak by ořez fotografie měl být udělaný o pár pixelů jinak, o kompozici na střed nebo do zlatého řezu a podobně. S dávkou trpělivosti a klidu je ovšem možné podobnými úskalími projít a je dobré na druhou stranu uznat, že publikování v podobné fotogalerii může pomoci i k sebezdokonalení v tom, nepřehlížet žádný detail. Co se týká technických nedostatků, je místní publikum velmi přísným korektorem a prakticky žádná chyba neprojde, aniž by na ni alespoň někdo neupozornil. Vede to ovšem ale k vytříbenosti techniky zacílené na publikování na webu, protože se diskutuje nad obrázky s malým rozlišením.

Hněv, závist a netolerance k názoru jiných je také běžná nectnost internetových diskuzí. Protože diskuze a hodnocení je na stránkách fotogalerie navíc spojeno i se soutěží, vzteku, zášti a intrikaření je na těchto diskuzích hojně. Podobně, jako falešného poplácávání po zádech a lichocení. V tomto směru by se toto prostředí dalo přirovnat k různým lokálním fotoklubům, ze kterých podobné výhrady také často zaznívají. Většina uživatelů si na podobné nectnosti stěžuje, ale při prozkoumání jejich vlastních příspěvků se často ukáže, že sami jsou do této hry zataženi až po uši.

Pochopitelně, že diskuze, stejně jako celé prostředí, se vyznačují určitou naivitou. Slovo naivita zde není myšleno v pejorativním smyslu. Je jím míněno to, že v takovém prostředí není možné překročit určitou míru odbornosti. Je nutné respektovat, že většina zúčastněných jsou laici a pokud se chceme cíleně a intenzívněji zaměřit na větší hloubku, musíme hledat jinde. To ale neznamená, že všichni účastníci jsou primitivové nebo začátečníci. Je ale zkrátka nutné respektovat základní vlastnosti toho prostředí a nehledat v něm to, čím není.

Přes uvedené nedostatky je prostředí diskuzí na fotogaleriích, opět stejně jako to platí pro mnoho dalších oblastí na internetu, fantastickým fenoménem, kde se mohou velmi snadno setkávat lidé s podobnými zájmy, mohou o nich spolu „mluvit“, v případě fotografií mohou takto dokonce svoji tvorbu snadno publikovat a naopak prohlížet si tvorbu jiných. Lidé se vždy podobným způsobem sdružovali a tato forma je velmi

snadná. Bylo by ale zbytečné rozvádět něco, co je zřejmé na první pohled. Fotogalerie jsou určitě mimo jiné odrazem obecných společenských proměn spojených s internetem.

Co se líbí? Je možné vysledovat nějaké zajímavé trendy v hodnocení?

Společné charakteristiky

Sledované webové galerie v sobě mají zabudovaný systém hodnocení a sestavování žebříčků na základě těchto hodnocení. Samotnými soutěžemi se zabývá jiná kapitola a není to důvod, proč to znovu připomínáme. Díky dalším nástrojům využívajícím databázové uložení dat a hodnocení je možné velmi rychle provádět třídění fotogalerií podle celé řady různých kritérií. Tyto možnosti svádí k tomu, pokusit se nalézt alespoň některé charakteristiky společné úspěšným a populárním snímkům. Co je tou podstatou, která opakovaně oslovuje a bere za srdce? Jsou nějaké obrazy, které v lidech samy o sobě vyvolávají asociace a emoce, i když je vidíme opakovaně nebo i když se jedná pouze o inscenovanou scénu? Jsou úspěšné snímky nějak typické z hlediska motivů, barevnosti nebo atmosféry? Samozřejmě, zkoumáním internetové galerie stěží učiníme nějaké převratné objevy. Ale byla by škoda se při takové příležitosti nad podobným tématem nezamyslet. Toto jsou alespoň některé charakteristiky divácky nejúspěšnějších fotografií v různých otevřených fotogaleriích.

Romantická krajina

Romantika je asi tou nejnápadnější vlastností nejlépe hodnocených snímků. Nejvíce se prosazují motivy romantické krajiny – mlha, západy a východy slunce, mraky, zasněné louky, rybníky a hory, bílé zasněžené pláně, melancholicky vyznívající osamocené stromy, osamělá zvířata v kouzelném prostředí. Typická bývá také barevnost těchto snímků. Barvy bývají saturované a často dodatečně upravované do požadovaných odstínů. Autoři publikující na internetových galeriích často mají poměrně dobré technické znalosti a zkušenosti s grafickým software a s oblibou a s úspěchem ve snímcích krajiny například využívají různé triky s tzv. obrazy s vysokým dynamickým rozsahem (HDR). V kategorii reálné krajiny tak nejvíce zaujímají většinou fotografie, které působí mírně nereálně nebo „nadreálně“ – snově. Úspěch mají samozřejmě i skutečné krajiny z ovšem pro diváky opět nereálného exotického prostředí (pouště, duny, skalní masívy a podobně).

Makro

Jiný svět plný barev a neobvyklých pohledů, kapek rosy a broučků, voda ve spoustě variant – to vše je další skupina divácky úspěšných fotografií. Kapky, bubliny, rozbouřená vodní hladina zachycená pomocí výrazně krátkých nebo naopak dlouhých expozičních časů. Pohledy do tváře vosám, mravencům a mouchám. Žilky okvětních lístků barevně výrazných květin. Zkrátka jiný svět, do kterého můžeme nyní nahlédnout

(a ani pro nás nemusí být příliš důležité, jestli se díváme objektivně nebo jestli je to pohled záměrně deformovaný a stylizovaný).

Pocit osamění, vyloučenosti

Obecně jakékoliv emoce jsou vždy zárukou velké odezvy a ohlasu. Mezi „top" fotografiemi na žebříčku soutěží lze najít zejména portréty – opět v „romantickém" stylu. Běžná je upravená barevná tonalita a přidaná saturace. Nápadité vrásčité tváře s výrazným pohledem, atmosféra osamělosti a vyloučenosti jakoby nás opět odkazovaly do jiného světa. Nebude překvapením, že mezi úspěšnými snímky najdeme také pro svou opakovanost a mnohdy rozmělněnost ze seriózněji prostředí vytlačované motivy prázdných laviček, lamp, napadaného listí, siluet osamělých postav, také křehké dívky v nehostinném prostředí, kontrast nahoty a jemnosti s ošklivostí temných zákoutí…

Další typické motivy

Mezi nejvíce bodovanými fotografiemi nacházíme často také různá světelně zajímavá zátiší, často využívající počítačové montáže a dodatečné úpravy. Pomocí montáží a úprav také vznikají různé surrealisticky laděné práce deformovaných krajin, postav a podobně. Někdy počítačové úpravy vedou k takové deformaci, že přecházíme do abstraktního způsobu vyjadřování. Bez ohlasu nezůstávají technicky zajímavé snímky, ve kterých díky fotografii můžeme nahlédnout na svět způsobem, který jinak není možný – například zastavený nebo rozfázovaný pohyb nebo třeba efekty využívající infračervené záření. Velký ohlas mívají „lovy s kamerou" na zvířata ve volné přírodě. Pochopitelně, bez ohlasu nezůstává erotika. Ale hodnocení není anonymní (byť uživatelé často nezveřejňují svoji skutečnou identifikaci, přeci jenom je jejich přezdívka identifikací v rámci komunity na fotogalerii). Méně vkusné, ale eroticky laděné snímky se proto nepohybují na horních příčkách žebříčků podle hodnocení, ale většinou se nám rychle odhalí, setřídíme-li si fotografie podle počtu zhlédnutí. Nakonec v soutěži může uspět také vtip. Nemá to lehké vedle často dramatických, melancholických a introvertních témat, ale dobrý vtip zpravidla zabere i zde. Nelze vytvořit kompletní výčet úspěšných témat, ale do uvedených kategorií (a jejich kombinací) by asi bylo možné zařadit většinu z první stovky na žebříčku nejlépe hodnocených.

Jiné charakteristiky

V rámci soutěže je vždy důležité také umění svou práci prodat. Lze například vysledovat, že přidaný popisek hraje pro hodnocení nemalou roli. Obzvláště zabírají popisky, které umocňují výše popsaná témata. Mohli bychom asi s nadsázkou říci: Opět romantika, romantika a romantika. Příběhy spojené s pořizováním záběru snové krajiny. Někdy dokonce vlastní nebo převzaté básně. Ale také slušnost, skromnost a schopnost navázat i tímto způsobem kontakt s divákem. Kromě toho, jak už bylo popsáno v jiné části věnované soutěžím, nelze brát výsledky jako zcela objektivní. Mezi soutěžícími se vytvářejí různé klany a platí všelijaká nepsaná pravidla, jak si vzájemně pomáhat. Protože nás ale nezajímá jen jeden vítěz, ale převažující charakteristické prvky, je možné považovat takto provedený výběr za dostatečně reprezentativní k posouzení toho, co se lidem nezávisle na nějakých vnějších tlacích a vlivech líbí a co je nejvíce oslovuje.

Shrnutí

Z hlediska tvůrčí fotografie může vyznívat uvedený výčet motivů směšně. Ve velké míře bychom narazili na výhrady typu kýčovitost, podbízivost, myšlenková rozmělněnost, nedostatečná originalita… V této kapitole jsme se ovšem snažili o trochu jiný pohled. Z tohoto fóra se asi nerodí umělecké osobnosti dobývající si renomé na prestižních uměleckých festivalech. Jejich hodnotiteli ani cílovou skupinou nejsou teoreticky vzdělaní diváci. Naopak, snaží se oslovit víceméně obyčejné lidi. Domnívám se, že není úplně jednoduché vytvořit snímek, který uspěje na takovéto platformě, ani pro zkušeného profesionálního fotografa. Kromě toho, přiznejme si, také na půdě etablovaného umění jde mnohokrát autorům více o to zaujmout a uspět, nežli o to, chtít se v prvé řadě nějakým způsobem vyjádřit a něco sdělit. Pouze se více dbá na to, určité laťky nastavené pro nevhodnost nepodlézat a také více si hlídat osobitost a originalitu, protože úspěch díla by pak nemusel znamenat úspěch autora. Může být proto užitečné pokusit se zamyslet nad tím, co lidé rádi vidí, v prostředí, které díky svým nižším ambicím nemá takový důvod něco zastírat a maskovat.

Je samozřejmě vysoko nad možnostmi a úrovní této práce, pouštět se do obecné psychologicko-sociologické analýzy, proč, podle čeho a jakým způsobem lidé hodnotí různá vizuální díla. S vědomím zjednodušení se ale o subjektivní (a i po prozkoumání stovek různých snímků stále především intuitivní) shrnutí pokusit můžeme. Zdá se, že **ceněny jsou většinou fotografie, které nám umožňují přenést se někam, kde bychom chtěli být, ale nemůžeme. Nebo také ty, které nám umožňují vidět to, co bychom vidět chtěli, ale nejde to.** Někdy z důvodů fyzických lidských limitů, někdy proto, že to koresponduje více s našimi subjektivními představami, než s reálným světem. Možná se zde projevuje také nějaký podobný psychicko-očistný proces, jako v našich snech, které nám pomáhají vyrovnat napětí, které si do svého psychického stavu přenášíme z reálného světa.

Poznámka: Obrazová příloha k této kapitole byla z důvodu, aby vzhledem k jejímu rozsahu nenarušila logický koncept kapitol, umístěna až na konec celé práce do sekce zvláštní obrazové přílohy.

Vztah k umění

Otázka etablovaného umění

Fotografie už od svého raného období bojovala o své místo na poli klasického výtvarného umění. Mohl by někdo ještě v dnešní době pochybovat o tom, zda fotografie může být uměním? Asi stěží. Za prvé, fotografové si již před druhou světovou válkou vybojovali své právoplatné místo v dějinách umění. Jmenujme například alespoň německý Bauhaus nebo ruskou avantgardu. Za druhé, celé moderní umění jako takové prošlo v období po druhé světové válce takovou vnitřní proměnou, že dnes snad neexistuje médium ani technika, která by nemohla být v umění používána.

Přesto určitý spor a odstup můžeme sledovat i dnes. Tentokrát se však nejedná o spor mezi fotografy a akademickými výtvarníky, ale o spor mezi „laiky“ a „akademickými

fotografy“. Na jedné straně jsou tedy lidé, kteří rádi fotografují, mají relativně slušné fotografické vybavení, mají přirozený vkus, dokážou se na svět dívat otevřenýma očima, na svých dovednostech se snaží postupně pracovat a také se bezpochyby zdokonalují. Své schopnosti také nakonec dovedou využít k tomu, že jejich fotografie mohou být něčím víc, než jen primitivními záznamy čistě osobních vzpomínek do rodinného alba. Tito lidé (někdy oprávněně) mají pocit, že to, co oni tvoří, pokud je to vytvořeno řemeslně kvalitně a lidem se to líbí, by mělo mít právo hlásit se k umění. Na druhé straně diskuse stojí a hájí své pozice lidé, kteří se rozhodli jít akademičtější cestou – buď přímo studují na oficiální umělecké škole, nebo mají nějakým způsobem k „etablovanému umění“ blízko. Prostředím „etablovaného umění“ nyní máme na mysli především síť galerií, muzeí, kritiků, kurátorů, odborných časopisů, akademických škol a podobně. Ke cti této druhé skupiny uveďme, že si zvolili přístup náročnější. I když to tak někomu zvenku nemusí připadat, i když se mohou stávat různé paradoxní případy selhání, kdy kritik nepozná abstraktní obraz od šimpanzí patlaniny, ve skutečnosti bývá tvorba i studium těžká a dlouhodobá práce.

Spor se netýká pouze fotografie, avšak ve fotografii se výrazně projevuje. Snadná dostupnost fotografické techniky, relativní jednoduchost jejího zvládnutí i při zajímavé technické kvalitě a navíc možnost téměř neomezené reprodukce, to jsou břemena, která budou vždy posouvat fotografii na hranici, kde musí umění těžce obhajovat své výsadní postavení a svou výlučnost, ke které se hlásí. Samotný problém pramení zejména z toho, že umění se v posledním století dostalo do hluboké izolace od běžného života. Mohli bychom odhadnout, že při průzkumu veřejného mínění by za největšího malíře 20. století uvedlo nejvíce lidí Pabla Picassa. Pochybuji ovšem, že alespoň pár jednotlivců ze stovky náhodně oslovených by o jeho stěžejním obrazu Avignonské slečny upřímně prohlásilo, že se mu líbí nebo že mu rozumí.

Moderní umění se uzavřelo do galerií a muzeí, která navštěvuje jen malá a uzavřená skupina společnosti. Umění se již od přelomu 19. a 20. století cíleně a důrazně vymezilo proti prvoplánové líbivosti a v reakci na spalující sílu všudypřítomné komerce se toto vymezení ještě stupňovalo. Jenže komerce přesto naprosto přirozeně proniká i do umění – marketingově je to pro ni pouze určitý segment trhu. Umění se proto dává do zběsilého sprintu. Jedním z nejoceňovanějších atributů současného uměleckého díla se tak stává novost – originalita. Je v tom ovšem paradox. Pokud by hlavním cílem umění nebyla myšlenka, sdělení, pocit, vyjádření něčeho, co má význam i pro někoho dalšího, ale především jen novost nebo neotřelost, přestalo by to být umění. Navíc, překotný vývoj umění a honba za originalitou dovedla umění do stavu, kdy se již neobejde bez kontextu. Ale kontext je zpravidla znám jen omezenému okruhu zasvěcenců a pro ostatní tak okolo umění vyrůstá nepřekročitelná bariéra. Jenže na té odvrácené straně bariéry zůstává obrovská spousta lidí, které jsem tady už zmínil. Jsou to lidé s normálním vkusem, lidé, kteří dovedou vnímat esteticky, nejsou hloupí, pouze nejsou natolik vyhranění, aby chtěli za nějakou bariéru přecházet. Je přirozené a správné, že se tito lidé brání tomu, aby jim umění bylo odepřeno. Zrovna tak pro umění není možná cesta izolace. Bylo by jen otázkou času, kdy by takováto odnož odumřela. Ve skutečnosti nemůže existovat žádná ostrá hranice a umění nelze jednoznačně vymezit.

Naštěstí svět není tak jednoduchý, aby jej bylo možné uzavřít do několika pouček. Vše, co zde bylo popsáno, je pouze jedním z trendů, vedle mnoha dalších, které paralelně probíhají. Jedním z jevů, které působí proti uzavřenosti a izolovanosti, jsou tak také spory a třenice mezi fotografy-laiky a pány fotografy-umělci. Můžeme v nich občas slyšet uraženou ješitnost stejně tak jako slepou naivitu. V každém případě je dobře, že ještě stojí lidem za to, o těchto rozdílných pohledech se spolu bavit. Pozice fotografie na místě, které zasahuje do obou oblastí – etablovaného i laického umění – tak nakonec může být její výhodou.

Poznámka: Text této kapitoly byl již v určité modifikaci autorem publikován na webových stránkách http://www.fotoreporter.cz.

Jak je to na internetových fotogaleriích?

Jednou z hlavních otázek položených v souvislosti s touto studií byl vztah laické a odborné komunity. Ačkoliv první náznaky a nejčastější prvotní připomínky směřovaly k tomu, že prolnutí těchto sfér je v rámci internetových fotogalerií pouze minimální, konkrétní případy tuto domněnku plně nepotvrdily.

Pravdou je, že směrem „shora dolů" je na internetové galerie často nahlíženo s určitým despektem. Je to pochopitelné, když uvážíme, že tato prostředí jsou zahlcena spoustou balastu, že vyžaduje čas a úsilí profiltrovat si publikované snímky i komentáře a názory, aby mohl člověk nalézt to zajímavé. Kromě toho, možnosti elektronické prezentace jsou v současné době ještě daleko za možnostmi klasické prezentace prostřednictvím tisku a tím je kvalita některých výtvarných prací limitována. Většina autorů, kteří se dostanou na určitou úroveň, se proto koncentruje na printový výstup. Pravděpodobně se ale jedná také o určitou setrvačnost, protože řada současných výtvarných prací pracuje více s myšlenkou, než s precizním grafickým vyjádřením. Svou roli také určitě hraje také jiný pohled a jiná pravidla uplatňovaná na autorskou ochranu. V rámci zákonů sice žádná dvojakost neexistuje, ale realita je jiná. Nakonec svůj díl na „pohrdání" internetovou prezentací u mnoha autorů hrají také čistě psychické zábrany. Přesto všechno ale existují autoři, kteří sice vnímají uvedená negativa, ale otevřenou fotogalerii vnímají jako zajímavou doplňkovou platformu. Není to prostor pro získávání velkých vavřínů, ale je to místo, kde se lze setkat (víceméně anonymně) s otevřenými názory neovlivněnými ani kurátory, ani předpojatými pravidly a někdy zavedenými klišé.

Pohled zdola se vůči etablovanému umění také vyznačuje odstupem. Příkladem může být charakteristická glosa z jedné z diskuzí:
„pro umeni mam vlastni vnitrni detektor - >>aha, tak tomu nerozumim. Tak to bude asi umeni<<. ;o))"
Z informací od oslovených autorů, jejichž práce i komentáře se na internetovém fóru těší respektu, ale vyplývá, že sami také občas vystavují printy, že se občas angažují v rámci různých skupinek v mimointernetových aktivitách na poli výtvarného umění, že zpravidla znají alespoň některé současné fotografy a jejich publikace. Ovšem práce na rozhraní se částečně vyznačují charakteristikami naivního umění a lidového umění. Obsahují větší syrovost, méně vykalkulovanosti, důraz na nápaditost někdy až na hranici nevkusnosti…

Jak ve „vyšším“ tak v lidové formě umění se projevuje konkurenční boj. V té nižší podobě se pak samozřejmě bojuje i méně vybranými prostředky, jako je prvoplánová líbivost nebo podbízivost. V té kultivovanější podobě umění se pak podbízivost projevuje vykalkulovaností nebo záměrným podléháním aktuálním trendům. **Domnívám se, že rozdíl ve vnímání, v názorech a v hodnocení mezi odbornou a řekněme vnímavější částí laické veřejnosti je ve skutečnosti menší, než jak by se mohlo zdát na první pohled. Bylo by k užitku obou stran, kdyby se obě komunity k sobě více přiblížily.**

Trendy

Zdá se, že otevřené internetové galerie bez zvláštní profilace na nějakou skupinu mají období svého největšího boomu za sebou. Stále jsou širokou platformou pro autory, kteří teprve hledají formu, jak se prezentovat a hledají prostředí, kde mohou o tomto tématu diskutovat. Ale množství uživatelů a jejich aktivit v posledních letech zřejmě lehce ubylo. Kromě subjektivního hodnocení oslovených uživatelů to nepřímo vyplývá také ze statistik hodnocení, které většina fotogalerií zveřejňuje. Fotografie s největším množstvím hodnocení jsou nejčastěji z období okolo roku 2006, z posledního roku se někdo prosadí do úplného top žebříčku jen výjimečně. S využitím různých kritérií třídění fotografií ve fotogalerii je možné potvrdit, že se jedná o důsledek menšího množství hodnocení a menšího množství zobrazení fotografií. Na druhou stranu tento atribut je ovlivněn skutečností, že starší snímky jsou hodnoceny delší dobu. Stále jsou zobrazovány v různých top-výběrech a množství hodnocení a zhlédnutí jim přibývá i v pozdější době, byť třeba už ne tak rychlým tempem. Také vzhledem ke stále rostoucímu množství uživatelů internetu se internetové fotogalerie určitě nemusí obávat nějakého úpadku.

Naproti tomu vzrostla popularita internetových galerií, které jsou více zaměřené nějakým směrem. Někdy se jedná o poloprofesionální fotobanky, někdy o platformy, na kterých se prezentují a ke svému uplatnění je využívají jak fotografové, tak třeba modelky, které se takto snaží začít svou profesionální dráhu. Vzrostla popularita komerčních fotobank, na které mohou poloprofesionální fotografové umísťovat svoje snímky, a většinou za poměrně velmi malý poplatek je možné si koupit právo k jejich využití. I když cena jednotlivých snímků je často nízká, při větším množství nabízených fotografií a šikovném „marketingu“ si takto může vytvořit doplňkový příjem v řádu až tisícikorun měsíčně autor, který by se jinak v nabité konkurenci profesionálních fotografů neprosadil. Současně je to pro něho stále zábavou a koníčkem a příležitostí k realizaci včetně i určité formy ocenění své práce. Některé z popsaných charakteristik jsou obdobné, jako u otevřených nekomerčních fotogalerií obsahujících hodnocení a diskuse, a proto část autorů svou aktivitu zřejmě přesunulo tímto směrem.

Dalším trendem, který se promítá ve vývoji internetových galerií, jejichž součástí je hodnocení, komentování a komunikace, je rychlý nárůst popularity tzv. internetových sociálních sítí. Tedy platforem primárně určeným pro internetovou komunikaci. Je možné, že část uživatelů, kteří na prostoru fotogalerií oceňovali nejvíce možnost diskuse o svých někdy i osobních fotografiích, využívají nyní k realizaci těchto svých potřeb především nové možnosti spojené se svojí virtuální osobou například na Facebooku a internetová fotogalerie pro ně již není tak přitažlivá. Na druhou stranu, jedná se o trend,

který asi není příliš významný v rovině těch nejkvalitnějších snímků ve fotogaleriích, kterými se především zabývá tato práce.

Jednou z velmi zajímavých možností vývoje hodnotících fotogalerií jsou platformy určené stále v první řadě k prezentaci své čistě nekomerční tvorby a k diskuzi a hodnocení snímků, ale které se snaží potlačit zmíněná negativa spojená s masovostí hlavního proudu a v uzavřenější skupině se snaží více preferovat kvalitu. Je to samozřejmě za cenu ztráty jisté míry otevřenosti a nesvázanosti. Příkladem může být třeba fotogalerie PhotoExtract.com. Fotogalerie je uzavřenější, více moderovaná a řekněme, na své autory přísnější. Pokud se člověk může z větší míry s převažující komunitou na této fotogalerii ztotožnit, je to ideální prostor pro publikování a diskusi. Pokud má odlišný názor než (třeba jen některé) výrazné osobnosti, které na této fotogalerii publikují, komentují a moderují, může to být problém. Jedná se zkrátka o uzavřenější skupinu, což má velkou výhodu v možnosti hlubší komunikace, ale zase nutnou nevýhodu ve větší míře izolovanosti. Pravděpodobně tento trend je nejzajímavější vzhledem k tématu možného prolínání etablované tvůrčí fotografie a „lidového“ fotografování bez vyloženě odborného zázemí. Lze si představit, že s rozvojem techniky, který umožní především lepší možnosti kvalitní prezentace na elektronických médiích, může kvalita fotografií na takovýchto fotogaleriích ještě stoupnout. **Právě určité více nebo méně specializované stránky, případně stránky nějakým způsobem navázané na instituce škol nebo klasických galerií a muzeí mohou úspěšně zaplňovat mezeru mezi standardním školským systémem (ZUŠ a uměleckých fakult a kateder VŠ) a širokou základnou fotografů, kteří ale tímto výběrovým sítem z různých důvodů neprojdou, a přesto mají zájem v oblasti fotografie odborně růst a zdokonalovat se. Zda se takto mohou v budoucnosti profilovat také některé internetové fotogalerie, ale není možné dopředu odhadnout.**

Viktor Mácha: Koksovna – ukázka z fotogalerie PhotoExtract.com

Srovnání se zahraničím

Přestože tato práce je zaměřená na české prostředí a vzhledem k omezenému rozsahu se za hranice tohoto území při zkoumání tématu pouštěla jen výjimečně, pokusíme se alespoň o krátký nástin zahraničního kontextu.

Nejpopulárnějším modelem internetových stránek, které se svým zaměřením alespoň blíží zde popisovaným českým fotogaleriím, jsou internetové servery zaměřené na tzv. photo-sharing, tedy na sdílení fotografií. Žebříčkům popularity pravděpodobně kraluje v tomto segmentu portál Flickr (http://www.flickr.com). Filozofie Flickeru a dalších obdobně zaměřených populárních stránek je trochu jiná, než námi popisované fotogalerie soutěžního typu. Hlavní myšlenkou je sdílení fotografií, tedy možnost prohlížení a za určitých licenčně ošetřených podmínek (zpravidla za poplatek) také použití fotografií umístěných na tomto serveru. Očekává se tedy, že uživatel na tyto stránky nejčastěji přistupuje s cílem vyhledat fotografii, kterou potřebuje použít v nějakém svém materiálu. Jiná skupina uživatelů jsou potom autoři, kteří zde chtějí umístit své fotografie. Někdy jen proto, aby byly přístupné pro zhlédnutí jiným, ale zpravidla proto, aby si je někdo koupil (respektive, aby si za poplatek koupil právo k jejich použití.) Předností webových stránek proto musí být kromě zajištění obchodní části (ochrana před zneužitím, registrace, zajištění plateb a podobně) především propracovaný systém vyhledávání. Populární servery pro photo-sharing jsou obvykle obrovskými fotobankami s milióny obrázků z naprosto nejrůznějších oblastí. Možnost vyhledání a výběru fotografie, kterou klient potřebuje, je proto klíčová. Mezi stránky s obdobným zaměřením jako Flickr můžeme uvést například http://photobucket.com/, http://www.kodakgallery.com, http://www.fotki.com, http://www.panoramio.com, http://picasa.google.com, http://photo.net, http://www.deviantart.com, dříve také velmi populární Yahoo Photos, které ovšem zaniklo a jeho uživatelům byl nabídnut snadný přechod na Flickr.

Současně ovšem existuje také řada mezinárodních fotogalerií určených pro fotografy, kteří chtějí prezentovat svou tvorbu za hranicemi okruhu svých osobních známých, chtějí se zdokonalovat, srovnávat se navzájem a diskutovat o své i cizí tvorbě. Podobné webové stránky jsou významnou konkurencí námi sledovaných českých internetových fotogalerií. Příkladem může být http://photo.net, http://www.photosig.com, http://www.fotocommunity.com, http://photochart.com, http://www.photosight.com a řada dalších.

Vzhledem k otevřenosti a mezinárodnosti prostředí internetu se nedá předpokládat, že by takové stránky vznikly a vyvíjely se bez zahraničního vlivu. Lze asi říci, že české stránky mohou díky svému vývoji obsahovat vlastní specifické funkce, ale vychází z mezinárodního modelu.

Závěr

Práce obsahuje část popisnou, ve které se snaží pokud možno objektivně zaznamenat a popsat určité prostředí a společenský jev spojený s populární fotografií. Vzhledem k tomu, že se jedná o popis a analýzu jevu, který v současné době probíhá a poměrně rychle se mění a vyvíjí, hodnotící část je nutně více subjektivní. Pro zvýšení objektivity je opřena o názor mnoha lidí z různých oblastí – od uživatelů galerií, přes provozovatele až po nezávislé odborníky z oboru fotografie. Skutečné hodnocení samozřejmě upřesní čas. Současně je práce ovlivněna tím, že téma je poměrně široké a lze se o něho zajímat z různých úhlů pohledu. Tato práce se snažila zabývat zejména charakteristikami a jevy, které by mohly být zajímavé v kontextu tvůrčí fotografie, tedy v kontextu hlavního směru vyučovaného na Institutu tvůrčí fotografie. Těžiště práce je umístěno do kapitoly Shrnutí a zobecnění.

Přílohy

Zvláštní obrazová příloha ke kapitole „Co se líbí? Je možné vysledovat nějaké zajímavé trendy v hodnocení?"

***duni**: err*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=96808&password=&sort=4&cat=all&page=1

Ukázková romantická krajina

***tbart**: Inverze*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=64204&password=&sort=4&cat=all&page=1

Ukázková romantická krajina

***jammer79**: ~ Dunes ~*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=81019&password=&sort=4&cat=all&page=1

Písečné duny

***michalsk**: Na konci světa*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=121427&password=&sort=4&cat=all&page=2

Romantická krajina s osamělou siluetou

***tommy9**: Podzim na výsluní...*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=111183&password=&sort=4&cat=all&page=1

Krajina s mraky a typicky přesaturovanými barvami

***Sakkara**: rozhovor se stínem*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=104236&password=&sort=4&cat=all&page=2

Romantika kontrastu křehkosti a nehostinnosti

***rodriges**: ...ranní koupel...*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=44134&password=&sort=4&cat=all&page=3

Pohádkový svět makro-fotografie

***tvojtech**: Vodní zápas*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=67729&password=&sort=4&cat=all&page=1

Kouzlo vodní hladiny

***fikacek**: Opřená*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=85145&password=&sort=4&cat=all&page=4

Surrealistická poloha

***tvojtech**: Těsně před svatbou...*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=138421&password=&sort=4&size=medium&cat=538&page=1

Surrealismus jak se sluší a patří

***Art V**: ...sen...*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=80434&password=&sort=4&cat=all&page=4

Opět romantika, tentokrát uplatněná i s trochou humoru v zátiší

***DiNNo**: Stalker*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=185774&password=&sort=1&cat=500&page=1

Portrét, který zaujme

***tvojtech**: Melancholická lavička*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=110207&password=&sort=4&cat=all&page=1

Proč zrovna prázdné lavičky tak spolehlivě navozují pocit melancholie?

***mullen**: honza*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=124115&password=&sort=4&cat=all&page=2

Jak to naše oko nemůže zachytit

***Petr Sladek**: Pšššt, oni se kochají...*
http://galerie.fotografovani.cz/showphoto.php?photo=100748&password=&sort=4&size=medium&cat=537&page=2

Vtip potěší

Použité zdroje informací

Literatura

Lee K. Abbott: Best of the Web 2009 (db 2009)
Ladislav Kesner: Vizuální teorie (H&H 2005)
Robert Silvero: Postmoderní fotografie (AMU 2007)
Ed. Julius Wiedermann: Web Design: Portfolios (Taschen)

Webové stránky studovaných fotogalerií

České:
DigiArena (http://galerie.zive.cz)
dF KLUB – klub digitální fotografie (http://www.dfklub.cz/fotogalerie.html)
Fotoaparat.cz (http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=1)
Fotografovani.cz (http://galerie.fotografovani.cz)
PhotoExtract.com (http://www.photoextract.com)
PhotoServer.eu (http://www.photoserver.eu)
PhotoPost.cz (http://www.photopost.cz)

Zahraniční:
Fotocommunity (http://www.fotocommunity.com)
Photo.net (http://photo.net)
Photochart (http://photochart.com)
Photosig (http://www.photosig.com)
Photosight (http://www.photosight.com)

Odkazy na další internetové stránky jsou umístěny přímo v textu.

Rozhovory

Rozhovor s Jaromírem Klimkem, provozovatelem internetové fotogalerie PhotoExtract.com.

Korespondence s Alešem Radikovským, provozovatelem internetové fotogalerie Fotoaparat.cz.

Korespondence s Josefem Jeřábkem, aktivním autorem a současně moderátorem internetové fotogalerie PhotoExtract.com.

Korespondence s několika desítkami autorů publikujících svá díla na internetových fotogaleriích.

Diskuze se studenty ITF.

Webové stránky některých z oslovených autorů

http://www.cernicka.cz
http://www.creative-invention.cz
http://www.fotografika.estranky.cz
http://web.contex.sk/lama/index.htm

Fotogalerie vybraných uživatelů

Galerie Fotografovani.cz
BikerJan (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=8777)
jerabek (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=9541)
Sakkara (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=11969)
Zdenek Makac (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=3062)
vitovan (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=11997)
baba.jaga (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=15812)
tommy9 (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=10524)
Strateny (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=9038)
Jaggy (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=19327)
MartaC (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=5032)
pytlak (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=5764)
duni (http://galerie.fotografovani.cz/showgallery.php?cat=500&ppuser=13589)

Fotoaparat.cz
java240 (http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=5491261)
Lukash (http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=4933181)
Libor Kappel
(http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=2344894)
LaMa (http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=2166)
Pavel Jakubka
(http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=5803919)
Anfield (off...)
(http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=4032903)
Lynda Phan Thanh
(http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=8520294)
Michal Vitásek (fotopraha.com)
(http://www.fotoaparat.cz/index.php?r=25&rp=0&gal=vis&galvis=3239087)

PhotExtract.com
Standa Jakl (http://www.photoextract.com/cs/foto/uzivatel/5225-standa-jakl/)
Michaela Sýkorová
(http://www.photoextract.com/cs/foto/uzivatel/3530-michaela-sykorova/)
Jozef Fabo (http://www.photoextract.com/cs/foto/uzivatel/10970-jozef-fabo/)